

scenariusz

Prawa dzieci, najmłodszych obywateli i obywaterek współczesnego świata. Praca z tekstem noweli *Katarynka* Bolesława Prusa

tryb
synchroniczny

język
polski

klasa
IV-VI

35 min

Scenariusz zwraca uwagę uczniów i uczennic na to, że nowela Bolesława Prusa porusza wciąż aktualne tematy związane z zapewnieniem wszystkim dzieciom na świecie właściwej opieki medycznej, edukacji i godnego życia. Na podstawie zdobytej podczas zajęć wiedzy, między innymi na temat Konwencji o prawach dziecka, młodzież zastanawia się, jakie są najważniejsze prawa dzieci i co można zrobić, aby były one przestrzegane.

Pytanie kluczowe

Co sądzisz o wymowie powiedzenia „dzieci i ryby głosu nie mają”?

Cele zajęć:

- omówisz nowelę Bolesława Prusa *Katarynka* pod kątem zagadnienia praw dziecka
- dowiesz się, jakie prawa dziecka powinny być przestrzegane, aby można było uznać, że dzieciństwo danej osoby jest bezpieczne i zdrowe
- wyjaśnisz wartość i znaczenie Konwencji o prawach dziecka oraz stworzysz klasowy Kodeks praw dziecka

Materiały i narzędzia:

- materiał dla ucznia i uczennicy
- prezentacja do wyświetlania
- narzędzie do zbierania odpowiedzi, np. Mentimeter i narzędzie do zbierania pomysłów online, np. Conceptboard.

Związek z podstawą programową:

I: 1.3, 1.18–20, III: 1.1, 1.4, 2.5

Aktywności przedstawione w scenariuszu optymalnie przeprowadzić w grupach (max. 6), można jednak też indywidualnie. Całość pracy grup uczniowskich polecamy wykonać na dowolnym narzędziu do zbierania pomysłów online, np. Conceptboardzie.

Przebieg zajęć

1 Po podaniu uczniom i uczennicom celów lekcji i sprawdzeniu ich zrozumienia poprosz, aby w parach (lub indywidualnie) spróbowali zastanowić się nad odpowiedzią na pytanie kluczowe. Zachęć młodzież, aby podzieliła się swoimi przemyśleniami z resztą klasy.

2 Zaproponuj młodzieży zadanie na dobry początek. Poprosz o to, aby pracowali w grupach, w których przypomną sobie informacje na temat bohaterów *Katarynki* Bolesława Prusa. Zaleć, aby informacje zapisywali na tablicy Conceptboard. Młodzież może też pracować pojedynczo nad postacią, którą sama sobie wybierze.

Grupy 1 i 2 – Pan Tomasz (kim był, czym się zajmował, jakie miał upodobania).

Grupy 3 i 4 – ośmioletnia dziewczynka (kim była, w jaki sposób się zachowywała, w jaki sposób radziła sobie z chorobą).

Grupy 5 i 6 – matka ośmioletniej dziewczynki (kim była, czym się zajmowała, jaki miała stosunek do choroby swojej córki).

Poprosz grupy o to, aby zaprezentowały efekty swojej pracy, pokazując tablicę z zapiskami poprzez udostępnienie ekranu.

3 Wyjaśnij uczniom i uczennicom, że za chwilę będą mogli poznać kilka historii dzieci z różnych krajów na świecie. Przydziel karty z historiami do grup: karta 1 - grupa 1 i etc. (material 1 w materiale dla ucznia). Daj uczniom i uczennicom czas na zapoznanie się z osobą przedstawioną na otrzymanej karcie i wspólne zastanowienie się nad odpowiedzią na pytanie, w jakiej sytuacji znalazło się dane dziecko i jakie są tego przyczyny.

Następnie poprosz, by opowiedzieli kolegom i koleżankom z innych grup, kogo mieli okazję poznać i czego się o nich dowiedzieli. Zastanówcie się wspólnie, co łączy przedstawione dzieci z bohaterką *Katarynki* Bolesława Prusa.

4 Zapowiedz klasie, że wspólnymi siłami spróbowacie stworzyć klasowy Kodeks praw dziecka, prezentujący najważniejsze Waszym zdaniem prawa i wolności, które przysługują każdemu dziecku na świecie. Poprosz, aby najpierw grupy samodzielnie

zastanowiły się i na podstawie poznanych wcześniej historii dzieci zaproponowały i zapisały po dwa takie prawa.

Następnie wytłumacz klasie, czym jest *Konwencja o prawach dziecka*, i opowiedz o materiale nr 2.

Spółeczność międzynarodowa zwróciła uwagę na trudny los wielu dzieci na świecie i rozpoczęła walkę o przestrzeganie praw dziecka. Jednym z jej przejawów jest uchwalenie Konwencji o prawach dziecka – międzynarodowego dokumentu, przyjętego przez Zgromadzenie Ogólne ONZ 20 listopada 1989 roku. Konwencja gwarantuje prawa dziecka, niezależnie od koloru skóry, wyznania czy pochodzenia. Jest to dokument obowiązujący we wszystkich państwach świata z wyjątkiem USA. Podkreśl, że zrównoważony rozwój naszych społeczeństw zależy od tego, jak bardzo liczą się one z głosem każdego dziecka, które są równoprawnymi obywatelami i obywatelkami współczesnego świata.

(Konwencja o prawach dziecka, Kancelaria Sejmu:

<http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19911200526/T/D19910526L.pdf>.)

Poleć, aby grupy wybrały dwa kolejne najistotniejsze według nich prawa i zapisały je własnymi słowami. Wyjaśnij, że teraz grupy po kolei będą proponowały po jednym zapisie do klasowego Kodeksu praw dziecka. Spisuj propozycje młodzieży na wybranym narzędziu internetowym.

5

Zacznij podsumowanie lekcji korzystając z informacji z poniższego komentarza metodycznego.

Obok Konwencji o prawach dziecka również Cele Zrównoważonego Rozwoju wspierają dzieci i ich dobrobyt. Jeśli praca nad osiągnięciem Celów Zrównoważonego Rozwoju ma zakończyć się sukcesem, musimy wspólnie angażować się w ochronę dzieci i ich praw na całym świecie.

Poproś młodzież, aby zaproponowała po jednym pomysłe na to, w jaki sposób każdy i każda z nas może poprzez swoje działania wspierać prawa dzieci i spiszcie je poprzez dowolne narzędzie do zbierania odpowiedzi online, np. Mentimeter.

Praca domowa - dla chętnych

Zaproś chętnych uczniów i uczennice, aby zweryfikowali swoje pomysły na wspieranie praw dziecka zapoznając się z poniższymi materiałami:

Film UNICEF – 70 lat pomocy dzieciom, UNICEF Polska, 2016, <http://bit.ly/film70latUNICEF>.

Publikacja "170 działań na co dzień, które mogą zmienić nasz świat":

[http://www.un.org.pl/files/194/170Actions%20\(PL\).pdf](http://www.un.org.pl/files/194/170Actions%20(PL).pdf) (tu warto przeczytać np. o Celu 4, str. 7)

Źródła:

- Konwencja o prawach dziecka przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r., Dz.U. z 1991 r., nr 120, poz. 526, Kancelaria Sejmu:
<http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19911200526/T/D19910526L.pdf>.
- Strony zawierające informacje na temat praw dziecka w perspektywie Celów Zrównoważonego Rozwoju: <http://www.un.org.pl/unicef-poland>; <https://www.unicef.org/agenda2030/69525.html>.
- Zestaw plansz do wydrukowania w formacie A4 zawierający podstawowe informacje na temat Celów Zrównoważonego Rozwoju, Centrum Edukacji Obywatelskiej, 2018,
<https://globalna.ceo.org.pl/cele-zrownowazonego-rozwoju>.
- Platforma społeczna ONZ, Cele Zrównoważonego Rozwoju, <http://www.un.org.pl>. Konwencja o prawach dziecka, https://pl.wikipedia.org/wiki/Konwencja_o_prawach_dziecka.

Scenariusz pochodzi z publikacji „Edukacja globalna na zajęciach języka polskiego w szkole podstawowej” wydanej przez Centrum Edukacji Obywatelskiej w 2018 roku w ramach projektu „W świat z klasą”. Publikacja dostępna adresem: <http://bit.ly/PublikacjaPolski>.

Digitalizacja w ramach projektu „W świat z klasą” w 2021 roku.

Autorka: Joanna Kostrzewa

Digitalizacja: Marta Kałużyńska, Joanna Kostrzewa

Projekt jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej.

